

Sygn. akt III AUa 841/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maria Michalska-Goźdź
Sędziowie:	SSA Katarzyna Wołoszczak SSA Iwona Niewiadowska-Patzer (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Agnieszka Perkowicz

po rozpoznaniu w dniu 20 grudnia 2012 r. w Poznaniu

sprawy z wniosku **W. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. W..**

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy W. S.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu

z dnia 16 września 2011 r. sygn. akt VIII U 3344/11

oddala apelację

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 lipca 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił W. S. prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że wnioskodawca nie spełnia warunku co najmniej 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach na dzień 1 stycznia 1999r. oraz nadal pozostaje w stosunku pracy.

Odwołanie wnioskodawcy od powyższej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 14 maja 2012r.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Odwołujący urodził się w dniu (...)W dniu (...)ukończył 60 lat.

Na dzień 1 stycznia 1999r. odwołujący udowodnił łącznie 29 lat, 7 miesięcy i 15 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym okresy składkowe w ilości 29 lat, 3 miesiące i 28 dni oraz okresy nieskładkowe w ilości 3 miesiące i 17 dni.

W świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 31 października 2005r. wystawionym przez Przedsiębiorstwo (...) S.A. w W., pracodawca wskazał, że odwołujący od dnia 1 marca 1974r. do 28 lutego 2003r. oraz od 1 kwietnia 2003r. do 31 października 2005r. był zatrudniony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w charakterze maszynisty ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych, powołując wykaz A, dział V, poz. 3, pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. na stanowisku operator koparki, powołując wykaz A, dział V, poz. 3, pkt 1 wykazu, stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach. Podane stanowisko nie jest zgodne z przywołanym załącznikiem nr 1, gdyż w wykazie, dział V, poz. 3 pkt 1 podano: maszyniści robót ziemnych – maszyniści koparek i ładowarek jednonaczyniowych i wielonaczyniowych.

Od dnia 8 stycznia 2007r. do dnia wyrokowania odwołujący jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę, w pełnym wymiarze pracy w Firmie (...) H. R. w S..

Odwołujący przed złożeniem wniosku o emeryturę, tj. przed 13 czerwca 2011r. nie rozwiązał stosunku pracy, mimo, że o konieczności takiej został pouczony przez ZUS w formularzu organu rentowego zawierającym wniosek o emeryturę.

Na rozprawie w dniu 14 maja 2012r. odwołujący oświadczył, że obecnie pracuje i pracował również w momencie składania wniosku o emeryturę.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy powołując przepisy art. 24, 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) wskazał, że odwołujący mógłby nabyć prawo do emerytury przy obniżonym wieku emerytalnym, gdyby spełnił łącznie następujące warunki: ukończył 60 lat, udowodnił na dzień 1.01.1999 r. okres składkowy i nieskładkowy w ilości co najmniej 25 lat, w tym co najmniej 15 lat wykonywania pracy w szczególnych warunkach, nie przystąpiłby do otwartego funduszu emerytalnego, a w przypadku przystąpienia do OFE złożyłby wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązał stosunek pracy.

W oparciu o powyższe Sąd Okręgowy uznał, że skoro odwołujący nie rozwiązał stosunku pracy, a tym samym nie spełnił przesłanki do uzyskania świadczenia z art. 184 ww. ustawy, to Sąd Okręgowy nie był zobligowany do prowadzenia postępowania na okoliczność wykonywania przez odwołującego zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Z tych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie wnioskodawcy oddalił.

Apelację od powołanego rozstrzygnięcia - w całości - wniósł odwołujący, domagając się zmiany wyroku i uwzględnienia odwołania.

Apelujący zarzucał naruszenie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że odwołujący nie ma prawa do emerytury. Skarżący argumentował, że spełnił wszystkie przesłanki do nabycia emerytury, oprócz rozwiązania stosunku pracy, jednak nie był świadomy tego, że powinien rozwiązać stosunek pracy. Jednocześnie wskazywał, że z inicjatywą rozwiązania stosunku pracy powinien wystąpić jego pracodawca. Ponadto podnosił, że rozwiąże stosunek pracy, gdy tylko otrzyma prawo do emerytury.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja odwołującego jest bezzasadna.

Istotą niniejszej sprawy było ustalenie, czy odwołującemu przysługuje prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych - zgodnie z art. 32 w zw. z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Zawarty w przepisach ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych art. 184 dotyczy tych ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r., którzy w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

1/ okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia emerytury w wieku niższym, niż 65 lat w przypadku mężczyzn;

2/ okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 25 lat dla mężczyzn). Takim ubezpieczonym emerytura przysługuje w przypadku nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy, w razie bycia pracownikiem. Przy czym art. 184 ust. 2 w zakresie wymogu rozwiązania stosunku pracy przy nabyciu emerytury obowiązuje w tym brzmieniu - wbrew zarzutom odwołującego - od daty wejścia w życie ustawy emerytalnej, tj. 1 stycznia 1999r.

Prawo do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze stanowi w systemie emerytalnym uprawnienie wyjątkowe, związane z ujemnym oddziaływaniem zdrowotnym warunków pracy na pracownika, co uzasadnia przyjęcie wcześniejszego wieku emerytalnego. Zgodnie z § 4 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) prawo do takiej emerytury nabywa w wieku 60 lat mężczyzna, który przez okres co najmniej 15 lat wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do owego rozporządzenia. Natomiast w myśl § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. - okresy pracy uzasadniające prawo do świadczenia emerytalnego to okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywana jest stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

O uprawnieniu do emerytury dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze decyduje łączne spełnienie wszystkich warunków określonych prawem

Wobec powyższego, zdaniem Sądu Apelacyjnego, prawidłowo ustalił Sąd Okręgowy, że przesłanką konieczną do przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku jest rozwiązanie stosunku pracy przez wnioskodawcę.

W niniejszej sprawie bezspornie wnioskodawca nie rozwiązał stosunku pracy ani przed złożeniem wniosku i wydaniem decyzji przez organ rentowy, ani w terminie późniejszym. W apelacji odwołujący podniósł, że nie rozwiązał stosunku pracy, a uczyni to dopiero po otrzymaniu prawa do emerytury.

Z tego względu – przy uwzględnieniu, że wszystkie wyżej wymienione przesłanki nabycia prawa do emerytury muszą być spełnione łącznie, to niespełnienie choćby jednej przesłanki koniecznej wyklucza nabycie prawa do emerytury. Zgodnie z art. 100 ustawy prawo do świadczeń powstaje z dniem spełnienia wszystkich przesłanek wymaganych do jego nabycia. Przesłanki ustalenia prawa do emerytury - wedle art. 184 ustawy - muszą być spełnione łącznie i brak co najmniej jednego z wymaganych warunków, w tym przypadku, rozwiązania stosunku pracy, skutecznie wyłączało możliwość przyznania emerytury. Gdyby bowiem wnioskodawca spełnił nawet wszystkie pozostałe przesłanki (poza rozwiązaniem stosunku pracy), to i tak nie nabyłby prawa do emerytury. W konsekwencji – skoro wnioskodawca nie rozwiązał stosunku pracy, a tym samym nie spełnił koniecznej przesłanki do uzyskania świadczenia z art. 184 ww. ustawy, to Sąd Okręgowy nie był zobligowany do prowadzenia postępowania dowodowego na okoliczność wykonywania przez odwołującego zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Nie jest zasadny zarzut wnioskodawcy związany z kwestionowaniem wymogu rozwiązania stosunku pracy jako przesłanki nabycia prawa do emerytury. Wymóg rozwiązania stosunku pracy został bowiem wprost wskazany przez

ustawodawcę w art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej. Przepis ten jednoznacznie stanowi, że emerytura przysługuje pod warunkiem rozwiązania stosunku pracy.

Zrealizowanie przesłanki rozwiązania stosunku pracy powinno nastąpić raz przed złożeniem wniosku o przyznanie emerytury i jeśli połączone zostanie ze spełnieniem pozostałych warunków, świadczyć będzie o nabyciu prawa do tego świadczenia. Rozwiązanie stosunku pracy po złożeniu wniosku, a przed wydaniem decyzji, także nie stanowiłoby przeszkody do wydania decyzji pozytywnej dla ubezpieczonego, skutkowałoby tylko "przesunięciem" daty przyznania prawa – w tej sytuacji od daty rozwiązania stosunku pracy. Jednorazowość rozwiązania stosunku pracy jest wystarczająca do nabycia prawa do emerytury (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 21 sierpnia 2012 r. III AUa 266/12).

Kończąc swoje rozważania Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że odmowna decyzja w przedmiocie prawa do emerytury w obniżonym wieku i oddalenie odwołania wnioskodawcy od tej decyzji, a także oddalenie jego apelacji, nie zamyka wnioskodawcy drogi do uzyskania tego świadczenia. Odwołujący w celu skutecznego nabycia prawa do emerytury powinien ponownie złożyć wniosek o emeryturę (wraz z wymaganą dokumentacją), rozwiązawszy uprzednio stosunek pracy, tak aby w dacie wniosku nie był pracownikiem.

Ubocznie dodać należy, że późniejsze ponowne podjęcie zatrudnienia (po dacie wniosku) ze względu na zasadę ochrony praw nabytych nie będzie mogło wpłynąć na uzyskane już z mocy prawa uprawnienie, które zostanie tylko potwierdzone w decyzji. Klóciłoby się to również z możliwością podejmowania zatrudnienia przez osoby, które nabyły prawo do emerytury. Ustawodawca nie wprowadził wymogu niepodjęcia zatrudnienia po dacie złożenia wniosku o emeryturę i nie uzależnił prawa do emerytury na podstawie art. 184 od konieczności zachowania tego stanu na przyszłość. Rozpatrując ów problem trzeba mieć przede wszystkim na względzie zasadę naczelną, wynikającą z art. 100 ust. 1 ustawy, iż nabycie prawa do emerytury następuje ex lege z chwilą ziszczenia się przesłanek, nie zaś z mocy decyzji organu rentowego, która tylko nabycie to potwierdza, a więc nie ma charakteru prawotwórczego, lecz deklaratoryjny (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 21 sierpnia 2012 r. III AUa 266/12).

Co za tym idzie decyzja odzwierciedla zaistniały stan, tj. spełnienie warunków nabycia prawa do emerytury, bądź ich niespełnienie i daje temu wyraz rozstrzygając w sposób pozytywny albo negatywny w przedmiocie wniosku o emeryturę. W tym sensie treść wydanej przez organ rentowy decyzji stanowi potwierdzenie nabytych, czy też nie nabytych z mocy prawa, uprawnień. Natomiast wypłata przyznanych świadczeń przysługuje od dnia powstania prawa do emerytury, choć nie może być wcześniejsza od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu - art. 129 ust. 1 ustawy. Zatem dla ustalenia, na podstawie art. 100 ust. 1 ustawy, momentu powstania prawa do świadczenia, dzień złożenia wniosku o emeryturę może mieć znaczenie o tyle, o ile w tej dacie ziszczyły się już wszystkie przesłanki nabycia prawa do dochodzonego świadczenia (w tym warunek rozwiązania stosunku pracy).

W niniejszej sprawie – bezspornie odwołujący w ogóle nie rozwiązał jednak stosunku pracy, co skutkowało odmową prawa do emerytury.

Z tych wszystkich względów, uznając zarzuty odwołującego za bezzasadne, należało apelację oddalić - na podstawie art. 385 k.p.c.

/SSA Katarzyna Wołoszczak/ /SSA Maria Michalska-Goźdź/ /SSA Iwona Niewiadowska-Patzer/